

Uklart om spalter og gjødselgass

Tett gulv eller fornuftige åpninger i regelverket? De lærde strides om definisjonene. Også innad i Mattilsynet. Det skaper usikkerhet hos bønder med byggeplaner.

■ SJUR HÅLAND

Bedre Gardsdrift 2/2014 skrev om det enkle fjøset til Øyvind Steinnes fra Hovsherad. Fjøset er bygd med tradisjonell gjødselkjeller og spalter som i praksis skal gi en tett løsning, slik myndighetene krever. I ungdyravdelingen har Steinnes valgt en løsning med spaltegulv med plastbelegg og gasslås, kjent som Comfort Slat Mat. Mellom spaltene er det to plastlepper som står mot hverandre i nedadgående V-form som hindrer gjødselgassen i å stige opp.

I gangarealet til kyrne er det lagt såkalt EU-godkjent miljøgulv med fire prosent åpent areal. En skraprobot sørger for å

holdet golvet reint, og presse gjødsel og urin ned i sprekken. Uten vifteavsug slipper spaltene i gulvet gjennom maks fire prosent ammoniakk, men to vifter i gjødselkjelleren sørger for å suge ut all lufta. Dermed blir fysikkens lover endret.

Godkjent lokalt

Mattilsynet sitt distriktskontor for Dalane, Sirdal og Flekkefjord har sett og vurdert Steinnes sin løsning, og konkludert med at det er innenfor kravene.

– To vifter i gjødselkjelleren skaper undertrykk og trekker gass ut, skriver Mattilsynets representanter i sin rapport.

Inspektørene viser i sin tilsynsrapport til Veileder for hold av storfe som forklarer §7 i Forskrift av hold av storfe på følgende måte: *For nybygg er åpen forbindelse mellom gjødsellager og husdyrrom forbudt. Det skal være gjødselgasslås (samme prinsippet som vannlås) eller annet gasstett tiltak for å hindre gjødselgasser å komme fra gjødsellager til dyrerom.*

Hos Øyvind Steinnes blir løsningen

med vifter i gjødselkjelleren i Mattilsynets tilsynsrapport omtalt som et «annet gasstett tiltak» og at gulvet i fjøset dermed tilfredstilte kravet i forskrifta. Men Mattilsynet sentralt er ikke overbevist.

Løsninger i grenseland

Fagrådgiver teknikk hos Tine, Ingve Dubland, var med på planleggingen av fjøset til Steinnes. Han har mottatt en e-post fra Mattilsynet hvor det blir slått fast at løsningen med spalter med fire prosent utslipp ansees å være en åpen løsning og dermed forbudt i nybygg inntil det motsatte er dokumentert.

Seniorrådgiver og veterinær, Marit Ladegård Manhenke, ved Mattilsynets regionskontor i Rogaland Agder sier til Bedre Gardsdrift at formålet med bestemmelsen i forskriften er at dyrene ikke skal utsettes for gjødselgass.

– Forskriften er helt klar på at det ikke skal være åpen forbindelse mellom gjødselkjeller og husdyrrom i nybygg, understreker hun.

Ladegård Manhenke framholder at

Spalter med fire prosent åpent areal kombinert med avtrekksvifter i gjødselkjelleren gir i praksis en gass tett løsning. Men Mattilsynet er uenige med seg selv om den tilfredsstillende kravene eller ikke. Foto: Magnus Østby.

Faksimilie: BG 2/2014.

Også i fjøs med skraperenne og mekanisk gjødselgasslås må alt være i orden for å unngå gjødselgass fra kjellaren.

holder et funksjonelt krav. Dette betyr at dyreeier må sikre at det ikke kommer gjødselgass eller andre skadelige gasser inn i husdyrrommet, avslutter Marit Ladegård Manhenke fra Mattilsynet.

Etterlyser helhetlig vurdering

– Bøndene blir stadig utfordret fra myndighetene på å være effektive og å ta i bruk billigere byggetekniske løsninger. Det finnes eksempel på at bønder har spart 700 000 kroner på å bygge med spaltegulv med gjødsellås i stedet for et bygg med fysisk tett gulv, sier Ingvé Dubland.

Han mener tiden er overmoden for at bøndene får oppdatert informasjon om hvilke byggetekniske løsninger som er godkjent.

– En slik informasjon må også inneholde en mer helhetlig vurdering fra myndighetene enn det som er tilfelle i dag. Mattilsynet sier for eksempel nå noe om spalter med fire prosent utslipp, men ingen ting om bruk av disse spaltene i kombinasjon med undertrykksventilasjon. Dette er ikke godt nok levert fra Mattilsynet sin side, påpeker han.

Dubland mener at importører, selgere og produsenter av nytt utstyr og tekniske løsninger bør samle seg rundt bordet hos Mattilsynet og finne frem til rutiner der Mattilsynet fortløpende vurderer nye byggetekniske løsninger og kombinasjoner slik at byggherren ikke er i tvil om hva som er tillatt. Dubland er også opptatt av å formidle at farlige

gjødselgasser ikke utgjør noen trussel så lenge gjødsla ligger i ro.

– Det er faktisk ikke kritisk om strømmen skulle bli brutt og en vifte som suger luft gjennom gjødselkjelleren stopper. Det er ved omrøring eller tapping av gjødsla faren for giftige gjødselgasser oppstår. Da må selvsagt det tekniske fungere. Enten det er en mekanisk gjødsellås eller en elektrisk vifte.

Tett er ikke gassfritt

– Ensidig fokus på tett gulv er en blindvei, mener Agro Import AS, som er distributør av blant annet spaltegulvet og miljøgulvet som Øyvind Steinnes bruker i sitt fjøs. Daglig leder Con O' Loaghaire oppfordrer Mattilsynet til å måle gassnivåene i fjøs med flyterenner som har blitt godkjent som tett gulvløsning, og sammenligne resultatene med målingene som er gjort i Steinnes sitt fjøs.

– Antakelsen om at et hundre prosent tett gulv er det samme som at en har et hundre prosent gassfritt fjøs, stemmer ikke. Dersom et dyrerom ikke har en drenering som til enhver tid straks fjerner urinen, vil 40 – 60 prosent av ammoniakken i rommet bli generert fra denne bløtgjødsla. Dette er dokumentert gang på gang av Europas ledende landbruksforskere, framhever O'Loaghaire.

Han mener disse forskingsresultatene viser at et fysisk tett betonggulv slett ikke er en garanti for at gassnivået i fjøset vil ligge under norske myndigheters definerte nivå.

enkelte løsninger er helt i grenseland, for eksempel spaltegulv med gasslås.

– På papiret, ser det tett ut, men kjenner vi godt nok til om denne løsningen er helt tett i bruk? Er det helt tett når gjødsla slippes ned, spør hun.

Dokumentert dispensasjonssøknad

Teknologien ligger alltid et hakk foran eventuelle forskriftsendringer. Dette gjør at det kan komme nye løsninger som sikrer at dyrene ikke blir utsatt for skadelige gasser, som forskriften ikke tar høyde for.

– Slike løsninger krever likevel at produsenten søker om dispensasjon fra forskriften, understreker Marit Ladegård Manhenke.

For å få dispensasjon må søker dokumentere hvordan han eller hun til enhver tid sikrer at gjødselgass ikke siver opp i dyrerommet. Dette innebærer også beskrivelser av nødløsninger dersom systemene av en eller annen grunn bryter sammen.

– Håpet er at forskriften på sikt inne-

Flere velger spalter med fysisk gasslås, men disse må vedlikeholdes for å ha full effekt.
Foto: Magnus Østby.

Bedre enn kravene hos Steinnes

– Målingene som ble foretatt hos Steinnes, der det er god drenering til gjødselkjelleren, var derimot under Mattilsynet sine veiledende grenseverdier, understreker han.

– Marit Ladegård Manhenke i Mattilsynet sier at enkelte løsninger, som spaltegulv med gasslås, er helt i grenseland og spør om vi kjenner godt nok til at denne løsningen er helt tett i bruk. Jeg mener Mattilsynet sin egen rapport fra Steinnes sitt fjøs, er papiret som dokumenterer at løsningen er tett. I Europa er det solgt millionvis av spaltemeter

– Mindre gass enn i et tradisjonelt fjøs

Øyvind Steinnes sin «åpne» løsning er godkjent av Mattilsynet sitt distriktskontor. Han mener Mattilsynet sentralt ikke forstår hvordan de fysiske lovene virker.

– Gass fra møkk og urin er avhengig av hvor mye møkka og urinen blir eksponert før det går ned i kjelleren. Med kort eksponeringstid av gjødsla og et kontinuerlig avtrekk gjennom et gulv med veldig små åpninger tilsier fysikkens lover at det vil være mye mindre gass i husdyrrømmet hans enn i et tilsvarende fjøs med tett løsning, sier Steinnes.

Foto: Magnus Østby.

med denne løsningen de siste 10 årene, alt fungerer optimalt og systemet er fremdeles i bruk, sier O'Laoghaire.

Må vedlikeholdes

Con O'Laoghaire understreker at alt utstyr på garden krever vedlikehold.

– I mange tilfeller vil det være lettere å utbedre feil i ventilene mellom spaltene eller en avtrekksvifte hos Steinnes, enn å reparere en mekanisk gjødselskrappe under et spaltegulv eller en gjødselpumpe som ligger under et forseglett gulv, framholder han. □□

JF-Stoll Fullfôrspesialisten

Sjekk vår hjemmeside www.jf.stoll.no og finn din nærmeste JF-STOLL partner. Der kan du finne gjeldende tilbud, laste ned brosjyrer, bruksanvisninger, delekataloger og mye annen info. Du finner oss også på www.finn.no og søk JF.

Maskin og redskap AS

Øyfjellvegen 753, NO 3891 Høydalmo

Tlf. +47 97 97 00 70

E-post: post@jf-norge.no Hjemmeside: www.jf-stoll.no

JF-STOLL

A member of the Kongskilde Group